

14.10.2022

Innspill til utdannings- og forskningskomiteen - statsbudsjett 2023

Barneombudet er glad for at regjeringen satser på et spesialpedagogisk kompetanseløft, men er bekymret for at det ikke følger tilstrekkelige ressurser med for å gjennomføre et reelt løft og en nødvendig styrking av skole og PPT. Videre må utdanningsmyndighetene sørge for at alle barn har tilgang til sin nærscole.

Barneombudet ber regjeringen og de politiske partiene på Stortinget om å generelt ha et større barneperspektiv i arbeidet med statsbudsjettet. Plikten til å vurdere barnets beste er grunnlovsfestet, og gjelder også ved budsjettarbeid.ⁱ Vi ber også Stortingets komiteer om å se saker som gjelder barns oppvekst i sammenheng og tenke helhetlig i budsjettarbeidet.

Barneombudet ber om økte ressurser til PP-tjenesten (Kapittel 226 post 21)

PP-tjenesten er en avgjørende støttetjeneste i laget rundt barn og unge. Hele 1 av 4 barn i barnehage og skole kan få styrket sin opplæring og utvikling ved hjelp av tjenestens kompetanse.ⁱⁱ Tjenesten kan for eksempel bidra i arbeidet med:

- tidlig innsats i barnehagen
- tilpasset opplæring i skolen
- spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning
- trygt og godt barnehage- og skolemiljø
- forebygging og følge opp bekymringsfullt skolefravær
- kommunens tilbud om psykisk helsehjelp til barn og unge

I kjølvannet av Meld. 6 (2019-2020) forventes det at PP-tjenesten skal ha kompetanse på alle vanlige spesialpedagogiske fagområder, jobbe mer forebyggende og være mer til stede i barnehager og skoler.ⁱⁱⁱ

Manglende kapasitet fører til at barn ikke får hjelpen de trenger

På tross av tjenestens sentrale rolle er det et kjent problem at den flere steder er underbemannet og at det er store kommunale forskjeller i tjenestenes kapasitet.^{iv} Dette fører blant annet til at barn ikke får hjelpen de trenger, og at tjenesten ikke har kapasitet til å støtte skolene i det forebyggende arbeidet. Resultatet kan være dårligere tilpasset opplæring, dårligere skolemiljø og svekket tverrfaglig samarbeid rundt barn.

Det er ikke tilstrekkelig med et kompetanseløft

Det er positivt at det er satt i gang et spesialpedagogisk kompetanseløft. Men økt kompetanse alene er ikke nok. Tjenestene må også ha tilstrekkelig med ansatte. Det er behov for å møte ressursmangelen som allerede finnes i tjenesten, samtidig som det kan kreve mer ressurser å bygge og vedlikeholde ny kompetanse. Erfaringen fra det forrige kompetanseløftet i PP-tjenesten (SEVU PPT), viste for eksempel at mangel på ressurser i tjenesten bidro til at kommuner ikke deltok i kompetansehevingen.^v

Barneombudet er bekymret for at PP-tjenesten har blitt tilført større oppgaver uten at det kompenseres gjennom økte bevilgninger. Solberg-regjeringen påpekte selv at PP-tjenestens kapasitet mange steder ser ut til å begrense deres mulighet til å være til stede i barnehager og skoler.^{vi} Likevel ble ikke tjenesten styrket økonomisk.

Staten må sikre at barns rettigheter blir realisert

Staten har det overordnede ansvaret for at barns rettigheter blir oppfylt. Det er bekymringsfullt dersom myndighetene overfører oppgaver til kommunene uten å sikre at de har ressursene som kreves. Barnekomiteen har understreket at statene må forsikre seg om at kommunene har ressursene som trengs for å oppfylle barns rettigheter, og hindre at det blir lokale forskjeller i tilbudet til barn.^{vii}

Regjeringen har valgt å styrke kommunesektorens frie midler for å gi dem handlingsrom blant annet i oppvekstsektoren. FNs barnekomite har imidlertid anbefalt Norge å øremerke midler istedenfor å gi rammetilskudd, for å sikre at midlerne brukes til det tiltenkte formålet.^{viii} Vi vil peke på at kommunene står overfor mange oppgaver, og dagens situasjon vitner om at PP-tjenesten ikke blir prioritert dersom midler ikke øremerkes til dette formålet.

For å sikre en forsvarlig bemanning av PP-tjenesten på sikt mener Barneombudet at statlige myndigheter må få oversikt over kapasiteten i tjenesten. Barnekomiteen har understreket at staten må ha kunnskap om ressursbruken og sikre at lokale myndigheter har tilstrekkelige ressurser for å realisere barns rettigheter. Vi ber derfor Stortinget om å be regjeringen om å innhente systematisert kunnskap om kapasitet og budsjettbehov i PP-tjenesten.

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- bevilger midler til å styrke kapasiteten i PP-tjenesten. Midlene bør øremerkes.
- anmoder regjeringen om å sørge for en systematisk kartlegging av ressurs situasjonen i PP-tjenesten, som et grunnlag for en forsvarlig budsjettering i årene som kommer.

Barneombudet ber komiteen bevilge midler til universell utforming av skolebygg

Barneombudet mener det er alvorlig at universell utforming av skolebygg nok en gang utelates fra Kunnskapsdepartementets budsjettproposisjon. Det er sektormyndighetene som har ansvaret for universell utforming innenfor sin sektor. Innsatsen for universell utforming av skolebygg må styrkes betraktelig.

Tilgjengelige skolebygg er en forutsetning for å sikre en inkluderende utdanning. Likevel utestenges mange barn med funksjonsnedsettelse fra sin nærskole fordi skolen ikke er universelt utformet. Kartlegginger viser at så mye som 1/3 av undervisningsbyggene i grunnskolen har mangler.^{ix} Både FNs barnekomite, FNs komite for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne og FNs spesialrapportør på feltet funksjonsevne har kritisert Norge for ikke å ha prioritert arbeidet og sørget for økt tilgjengelighet til skolebygg.^x

Barneombudet er glad for at den nye regjeringen vil realisere «veikart for universelt utformet nærscole 2030».^{xi} Dette krever imidlertid at Stortinget bevilger nødvendige ressurser over statsbudsjettet. Barneombudet mener det er behov for tydelige føringer i statsbudsjettet, for å sikre at dette arbeidet prioriteres og lar seg realisere i kommunene.

Barneombudet anbefaler at komiteen:

- øremerker 400 millioner kroner i budsjettet for 2022. På sikt bør det innvilges en samlet tilsagnsramme på inntil 2,2 milliarder. Verdien av nyttevirkningene er ansett å overstige denne kostnaden.^{xii}
- anmoder regjeringen om å komme tilbake med en forpliktende plan med tidsfrister og finansiering for når alle skoler skal være oppgradert og universelt utformet.

For mer informasjon se: [felles brev fra LDO og Barneombudet om Universell utforming av skolebygg](#)

Ta gjerne kontakt for mer informasjon:

Silje Steinardotter Hasle, silje@barneombudet.no, 40 31 91 17

ⁱ FNs barnekomite generell kommentar nr. 14 (2013) s. 8

ⁱⁱ 15-25 prosent av barn og unge har behov for en særskilt tilrettelegging utover den vanlige eller ordinære pedagogiske praksis: Thomas Nordahl mfl. (2018) ref. Haug (2017)

ⁱⁱⁱ Meld. St. 6 (2019–2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO

^{iv} Se bla. Barneombudet 2017: «Uten mål og mening?». Barneombudet 2022: «Hvem skal jeg snakke med nå?». Nordlandsforskning rapport nr. 7/2018. Udir.no: oppsummering av tilsyn 2016–2020, Reiling, R. B. og Wendelborg, C. (2015)

^v Nordlandsforskning rapport nr. 7/2018

^{vi} Meld. St. 6 (2019–2020) kap. 4

^{vii} FNs barnekomite generell kommentar nr. 5 (2003) punkt 41

^{viii} FNs barnekomités Concluding Observations (4. juli 2018) avsnitt 6 d

^{ix} Tilråding fra KUD - Prop. 1 S (2022–2023)

^x FNs komité for rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne Concluding observations (7. mai 2019) artikkel 9 pkt. 16 b, FNs barnekomités Concluding Observations (4. juli 2018) avsnitt 23 e.

^{xi} Hurdalsplattformen, Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet, Veikart Universelt utformet nærscole 2030.

^{xii} Samfunnsøkonomisk analyse av universelt utformet grunnskole i 2030, Oslo Economics-rapport 2018-36. Kostnadene for å realisere veikartet er i rapporten estimert til 2,2 milliarder kroner.